

บทบาทของโครงการเงินชุมชนต่อการสร้างสวัสดิการชุมชน

อารีย์ เชื้อเมืองพาน¹
มนตรี สิงหواره² และ
เริงชัย ต้นสุชาติ³

1. บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืนได้นั้นจำเป็นที่จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของชุมชนที่เข้มแข็ง ในอดีตที่ผ่านมาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยตั้งอยู่บนฐานคิดแห่งทุนนิยมที่เร่งรัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานจากภาคการเกษตรโดยเฉพาะเขตชนบทเข้าสู่ส่วนกลาง ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวได้บ่มเพาะปัญหาแห่งการพัฒนามานานกว่า 30 ปี แม้ว่าผลการพัฒนาจะแสดงออกในเชิงตัวเลขในระดับที่น่าพอใจ แต่ผลการพัฒนาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในชนบทอย่างหนักหนาสาหัสจนมีผู้ขนานนามผลของการพัฒนาในอดีตว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา ชุมชนล่มสลาย” ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาที่ผ่านมาเป็นการพัฒนาแบบแยกส่วนคือ ต่างคนต่างทำ ไม่มีการประสานงานและเล็งผลเลิศเกินไป จึงทำให้การพัฒนาในรูปแบบดังกล่าวเน้นการพึ่งพาทุนจากต่างประเทศ โดยละทิ้งทุนที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ทุนความหลากหลายทางชีวภาพ ทุนภูมิปัญญาชาวบ้านและทุนทางวัฒนธรรม และผลของการพัฒนาดัง

กล่าวได้แสดงออกโดยการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะระบบการเงินของประเทศล่มสลาย และปัญหาดังกล่าวได้ลุกลามไปสู่ภาคเศรษฐกิจอื่นๆ ของประเทศจนทำให้เกิดความเดือดร้อนกันทั่วแผ่นดินทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม อันเป็นผลมาจากการพัฒนาที่ใช้ “เงิน” เป็นเป้าหมายโดยไม่คำนึงถึงการพัฒนาสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ ครอบครัวยุทธศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกิดขึ้นจากผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอดีตทำให้รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของชุมชนชนบทมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนในชนบทได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจน้อยที่สุดและยังเป็นที่พึ่งพิงแก่ผู้ที่บอบช้ำจากความล่มสลายของการพัฒนาเศรษฐกิจอีกด้วย ดังนั้นรัฐบาลจึงได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศใหม่โดยใช้แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาประเทศตามฐานทรัพยากรการเกษตรและวิถีชีวิตแบบพอเพียง ซึ่งการพัฒนาแนวทางดังกล่าวได้มุ่งเน้นการพัฒนา “ธุรกิจชุมชน”⁴

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

⁴ ธุรกิจชุมชน หมายถึง องค์กรที่เกิดจากการรวมตัวของคนในชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการผลิต การตลาดและการสะสมทุน ร่วมกัน โดยอาศัยภูมิปัญญาของชุมชนเป็นสำคัญ

เป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากธุรกิจชุมชนมีเป้าหมายในการพัฒนา “คน” และรูปแบบการดำเนินการจะมีลักษณะเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการกล่าวคือ ธุรกิจชุมชนเป็นการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ และการพัฒนาในลักษณะดังกล่าวจะสร้างภูมิปัญญาให้แก่คนในชุมชน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างความร่วมมือร่วมใจกันเพื่อการพึ่งพิงตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งถือว่าเป็น “ทุนทางสังคม” ที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และแนวความคิด “ธุรกิจชุมชน” ที่จะนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความไม่สมดุลของการพัฒนาระหว่างชุมชนเมืองและชนบทนั้นพบว่า แนวความคิดดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเน้นการใช้กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นเครื่องมือในการสร้าง “กระบวนการเรียนรู้” เพื่อพัฒนา “คน” พร้อมทั้งสร้างอาชีพที่หลากหลายให้แก่คนในชุมชน โดยส่งเสริมให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างเป็น “องค์กรชุมชน” ขึ้นมาเป็นแกนกลางในการดำเนินงานร่วม (อมร โภชนสมบูรณ์, 2542)

2. กลุ่มออมทรัพย์: องค์กรชุมชนหนึ่งที่ยอมรับจัดตั้ง

กลุ่มออมทรัพย์ถือเป็นองค์กรธุรกิจชุมชนประเภทหนึ่งที่กลุ่มคนในชุมชนเข้ามารวมตัวกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสะสมเงินร่วมกัน ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที

จะให้คนในชุมชนมีแหล่งเงินทุนเป็นของตนเองในการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรและขยายไปสู่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มรายได้ กระแสของการพึ่งตนเองดังกล่าวทำให้ธุรกิจชุมชนที่อยู่ในรูปแบบของการสะสมทุนหรือสถาบันการเงินของชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองเริ่มมีบทบาทมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามปัจจุบันกลุ่มออมทรัพย์หรือที่ปัจจุบันนิยมเรียกกันว่า “สถาบันการเงินชุมชนหรือองค์กรการเงินชุมชน” ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมีมากมายและหลายรูปแบบ (ตารางที่ 1) ซึ่งรูปแบบของกลุ่มออมทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นมีชื่อเรียกต่างกันไปขึ้นอยู่กับองค์กรที่ให้การสนับสนุน อย่างไรก็ตามก็ติดกลุ่มออมทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นพอจะจำแนก รูปแบบออกเป็น 2 รูปแบบคือ

(1) กลุ่มออมทรัพย์ที่มีรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ รูปแบบดังกล่าวเป็นรูปแบบที่ดำเนินงานโดยไม่มีกฎหมายรองรับหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่เป็นองค์กรที่ได้รับการจดทะเบียนตามกฎหมาย รูปแบบดังกล่าวจะประกอบไปด้วย กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มออมทรัพย์สัจจะ ธนาคารหมู่บ้าน รวมถึงกลุ่มเครดิตยูเนียน แต่อย่างไรก็ตามในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการนี้มีรูปแบบหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาไปสู่รูปแบบที่สามารถจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายและถือว่าเป็นรูปแบบที่เป็นทางการ คือ “กลุ่มเครดิตยูเนียน” ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการเครดิตยูเนียนเป็นกระบวนการที่พัฒนากลุ่มออมทรัพย์ตั้งแต่เริ่มต้นของการจัดตั้งไปสู่รูปแบบของสหกรณ์ออมทรัพย์ในชุมชนตามกฎหมายสหกรณ์

(2) กลุ่มออมทรัพย์ที่มีรูปแบบเป็นทางการ เป็นรูปแบบของกลุ่มออมทรัพย์ที่จดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย รูปแบบกลุ่มออมทรัพย์ที่เป็นทางการในปัจจุบันมีเพียงรูปแบบเดียวคือ "สหกรณ์ออม

ทรัพย์ในชุมชน" หรือที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดให้ใช้ชื่อว่า "สหกรณ์เครดิตยูเนียน" ซึ่งเกิดจากการพัฒนามาจากกลุ่มออมทรัพย์ที่ไม่เป็นทางการในรูปแบบของกลุ่มเครดิตยูเนียนนั่นเอง

ตารางที่ 1 รูปแบบและสถานการณ์กลุ่มออมทรัพย์ในเขตภาคเหนือตอนบน

รูปแบบกลุ่มออมทรัพย์	จำนวนกลุ่ม	จำนวนสมาชิก (คน)	เงินทุนและทุนเรือนหุ้น (บาท)
1.เครดิตยูเนียน	162	39,583	279,390,779.29
2.ออมทรัพย์เพื่อการผลิต	1,689	143,716	254,701,167.00
3.ธนาคารหมู่บ้าน	139	n.a	n.a
4.ออมทรัพย์อื่นๆ	109	4,763	543,194.29
รวม	2,099	188,062 ***	534,635,140.58 ***

ที่มา : อารีย์ เชื้อเมืองพาน และชเนต ศรีวิชัยลำพันธ์. รายงานผลการวิจัยเรื่อง "การพัฒนา
กลุ่มสะสมทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในเขตภาคเหนือตอนบน". 2544.

หมายเหตุ : n.a หมายถึง ไม่มีข้อมูล

*** ไม่รวมธนาคารหมู่บ้าน

เนื่องจากสถาบันการเงินชุมชนไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแต่การเป็นแหล่งเงินทุนให้แก่ชุมชน บทบาทที่สำคัญประการหนึ่งคือ การสร้างกองทุนของชุมชนในรูปแบบสวัสดิการ เพื่อความมั่นคงในชีวิตของสมาชิก เป็นการฟื้นฟูทุนทางสังคมให้กลับคืนมา เนื่องจากสวัสดิการนั้นเกิดขึ้นมาจากการร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชน เพื่อให้เป็นกองทุนของชุมชนอย่างแท้จริง สวัสดิการถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตคนในชนบท เพราะหากมีอาชีพ มีรายได้ แต่ไม่มีความมั่นคงในชีวิตก็มี

อาจทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นได้ ดังรายงานประจำปี 2537 ขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนา ซึ่งมีการระบุว่าสถานการณ์ของโลกให้ความสำคัญในเรื่องหลักประกันความมั่นคงของมวลมนุษย์ ซึ่งความมั่นคงของมนุษย์จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความมั่นคงในเรื่องรายได้และสุขภาพเป็นสำคัญ ดังนั้นกลุ่มออมทรัพย์ที่เข้มแข็งจึงมีการจัดสรรผลกำไรส่วนหนึ่งมาจัดเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิก ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการพึ่งพาตนเองแบบยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

3. รูปแบบสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์แต่ละประเภท

จากการเก็บสำรวจข้อมูลกลุ่มตัวอย่างอันประกอบไปด้วย กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ธนาคารหมู่บ้านและกลุ่มเครดิตยูเนียนพบว่า สวัสดิการที่กลุ่มจัดให้กับสมาชิกจะมีลักษณะที่คล้ายกัน จะแตกต่างกันก็เพียงจำนวนเงินที่จัดสรรให้ ทั้งนี้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับผลกำไรของกลุ่ม ซึ่งรูปแบบและวิธีการจัดสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์ดังกล่าวพอจะสรุปได้ดังนี้คือ

3.1 การจัดสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นองค์กรการเงินชุมชนที่กรมการพัฒนาชุมชนเป็นผู้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจัดตั้งในชุมชน ทั้งนี้เป้าหมายหลักเพื่อใช้เป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในชนบท ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวได้ผสมผสานแนวความคิดของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเครดิตยูเนียนเข้าด้วยกัน จากการสำรวจพบว่าการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะเน้นให้คนในชุมชนรวมตัวดำเนินกิจกรรมด้านการออมเป็นหลัก และนำเงินออมดังกล่าวให้ผู้ที่ขาดแคลนเงินทุนนำไปประกอบอาชีพ ส่วนด้านสวัสดิการนั้นพบว่ากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีเงินทุนหมุนเวียนมากและมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเท่านั้นจึงจะมีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีการจัดสวัสดิการให้สมาชิกนั้น พอจะสรุปรูปแบบสวัสดิการได้ดังนี้คือ

(1) สวัสดิการค่ารักษาพยาบาล เป็นสวัสดิการที่กลุ่มได้จัดสรรผลกำไรในแต่ละปี จัดตั้งเป็นเงินกองทุนสวัสดิการขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือสมาชิกยามเจ็บไข้ได้ป่วย ส่วนวงเงินที่สมาชิกได้รับนั้นประมาณ 200-500 บาท/คนปี

(2) สวัสดิการหนี้เงินกู้ เป็นการจัดสรรผลกำไรประมาณร้อยละ 20 เพื่อนำไปเป็นกองทุนชำระหนี้ให้กับสมาชิกที่เสียชีวิตแต่ยังมีภาระหนี้สินกับกลุ่มอยู่ ซึ่งสมาชิกที่เสียชีวิตจะได้รับความช่วยเหลือจาก

กองทุนนั้นประมาณร้อยละ 20-30 ของหนี้ที่ยังคงเหลืออยู่ ส่วนที่เหลือทายาทของสมาชิกต้องหาเงินมาชำระ

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าสวัสดิการที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจัดขึ้นนั้นได้เงินมาจากการจัดสรรผลกำไรของกลุ่ม โดยไม่มีหน่วยงานไหนมาเป็นแกนกลางในการจัดสวัสดิการโดยรวม จากการสำรวจข้อมูลพบว่ากลุ่มที่สามารถจะจัดสวัสดิการได้นั้นจะต้องมีจำนวนเงินทุนดำเนินงานสูงและการดำเนินงานจะต้องประสบความสำเร็จ ซึ่งกลุ่มที่มีลักษณะที่กล่าวมานี้มีจำนวนไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนกลุ่มที่มีอยู่

3.2 การจัดสวัสดิการของธนาคารหมู่บ้าน

ธนาคารก็เป็นองค์กรการเงินชุมชนหนึ่งที่มีนิยมจัดตั้ง ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากธนาคารหมู่บ้านจำนวน 5 แห่งพบว่า การดำเนินงานของธนาคารหมู่บ้านมีปริมาณธุรกิจค่อนข้างน้อย ดังนั้นผลกำไรที่ได้รับมีน้อย นอกจากนี้บางแห่งได้หยุดการดำเนินงานไปแล้ว เนื่องจากไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาด้านเงินทุนให้กับสมาชิกได้ ส่วนในด้านการจัดสวัสดิการให้สมาชิกพบว่า จะมีลักษณะคล้ายกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และจากการสอบถามแกนนำเครือข่ายธนาคารหมู่บ้านในเขตจังหวัดพะเยาพบว่า การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกนั้นทางเครือข่ายก็ดำเนินงานอยู่ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการดำเนินงานของธนาคารหมู่บ้านจะกระจุกตัวอยู่เฉพาะพะเยาและการดำเนินงานจะเป็นลักษณะเครือข่าย แตกต่างจากการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านในเขตจังหวัดอื่นที่ต่างกลุ่มต่างดำเนินงานกันเอง โดยไม่มีการเชื่อมโยงในลักษณะเครือข่ายต่อกันเลย

3.3 การจัดสวัสดิการของกลุ่มเครดิตยูเนียน

องค์กรการเงินชุมชนในรูปแบบของเครดิตยูเนียนถือว่าเป็นรูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากมีกระบวนการพัฒนาที่สามารถจะจดทะเบียนได้ถูกต้องตามกฎหมายตาม พ.ร.บ. สหกรณ์ ประเภทสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมถึงมีลักษณะ

การบริหารจัดการที่เป็นหลักการสากล (อารีย์ เชื้อเมืองพาน และชเนต ศรีวิชัยลำพันธ์, 2544) ส่วนการดำเนินงานในรูปแบบของเครดิตยูเนียนนั้น จากการสำรวจพบว่า มีการจำแนกรูปแบบการดำเนินงานเป็น 3 ลักษณะคือ กลุ่มเครดิตยูเนียนประเภทสะสม กลุ่มเครดิตยูเนียนประเภทสหทบ และสหกรณ์เครดิตยูเนียน

3.3.1 กลุ่มเครดิตยูเนียนประเภทสะสม

การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในรูปแบบของเครดิตยูเนียนจะอยู่ภายใต้การสนับสนุนและส่งเสริมโดยชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด ซึ่งข้อกำหนดของการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ประเภทนี้คือ ต้องมีสมาชิกที่สนใจประมาณ 20-30 คน ร่วมจัดตั้งกลุ่มโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันคือ "การออมเงิน" ดังนั้นการจัดตั้งกลุ่มเครดิตยูเนียนครั้งแรกทางชุมนุมจะเรียกว่า "กลุ่มเครดิตยูเนียนประเภทสะสม" เป้าหมายหลักของกลุ่มประเภทนี้ก็คือต้องการให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์อย่างสม่ำเสมอเมื่อระยะเวลาผ่านไปประมาณ 3-6 เดือน ทางชุมนุมจะเริ่มให้สมาชิกเริ่มฝึกการกัวยืมเงินโดยเน้นการกัวยืมเพื่อฉุกเฉินในวงเงินไม่สูงมากนัก และมีระยะเวลาการผ่อนชำระไม่เกิน 1 ปี ทั้งนี้ต้องการให้คณะกรรมการกลุ่มคอยเรียนรู้วิธีการการบริหารจัดการโดยเฉพาะด้านบัญชี อย่างไรก็ตามเมื่อกลุ่มประเภทสะสมสามารถดำเนินงานได้คล่องขึ้นและมีเงินทุนเพิ่มสูงขึ้น กอปรกับจำนวนสมาชิกเริ่มมีมากขึ้น ทางชุมนุมจะเริ่มให้กลุ่มเพิ่มปริมาณธุรกิจโดยการให้กัวยืมเงินประเภทสามัญเพื่อใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพเป็นสำคัญ การขยายปริมาณธุรกิจในระยะดังกล่าวจะทำให้รายได้ของกลุ่มเพิ่มสูงขึ้นแต่ก็ไม่มากนัก เพราะปริมาณเงินทุนดำเนินงานได้มาจากการสะสมทุนเรือนหุ้นของสมาชิกเพียงอย่างเดียว ดังนั้นในช่วงดังกล่าวทางกลุ่มจำเป็นต้องประชาสัมพันธ์เพื่อระดมสมาชิกให้มากขึ้น

อย่างไรก็ตามจากการสำรวจข้อมูลกลุ่มเครดิตยูเนียนประเภทสะสมพบว่า การดำเนินงานของกลุ่มในช่วงนี้จะไม่มีการจัดสวัสดิการใดๆ ให้แก่สมาชิก แต่ที่สมาชิกสนใจเข้าร่วมกลุ่มเพิ่มมากขึ้นนั้นเนื่องจากทุกคนมุ่งหวังว่าหากกลุ่มเข้มแข็งและสามารถพัฒนาไปสู่กลุ่มเครดิตยูเนียนประเภทสหทบจะทำให้ตนเองได้รับสวัสดิการ โดยเฉพาะสวัสดิการที่ชุมนุมฯ จัดให้ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ชุมนุมฯ ที่กล่าวว่าเป้าหมายหลักของ "การจัดตั้งกลุ่มสะสม" ก็คือต้องการให้กลุ่มรู้จักการบริหารจัดการเช่น ให้ความรู้แก่คณะกรรมการรู้จักบทบาทหน้าที่และได้ทำหน้าที่ได้ดีไม่มีข้อบกพร่องเป็นต้น หากกลุ่มมีกระบวนการบริหารจัดการที่ดีแล้วจะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จจนสามารถจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ได้ ซึ่งการส่งเสริมของชุมนุมฯ ก็มุ่งที่จะพัฒนากลุ่มเหล่านี้ไปสู่จุดหมายดังกล่าว

3.3.2 กลุ่มเครดิตยูเนียนประเภทสหทบ

กลุ่มเครดิตยูเนียนประเภทสะสมที่ดำเนินงานมาได้ 6 เดือน และทางชุมนุมฯ เห็นว่าพอที่จะรับกลุ่มดังกล่าวเป็นสมาชิกสหทบของชุมนุมฯ ทางชุมนุมฯ ก็จะดำเนินการรับกลุ่มดังกล่าวเป็นสมาชิกสหทบ ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ชุมนุมฯ ใช้พิจารณาว่ากลุ่มใดที่จะสามารถสมัครเป็นกลุ่มสหทบได้จะประกอบไปด้วย

(1) ด้านสมาชิก

สมาชิกจะต้องให้ความร่วมมือกับกลุ่มเป็นอย่างดี อาทิเช่น การสะสมเงินอย่างสม่ำเสมอ การชำระคืนเงินกู้ตรงตามกำหนด มีความเข้าใจจิตตารมณ์และระเบียบข้อบังคับเป็นอย่างดี และมีการเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อคิดเห็นต่อการดำเนินกลุ่มอย่างพร้อมเพียง นอกจากนี้จำนวนสมาชิกจะต้องเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และในวันยื่นขอเข้าเป็นสมาชิกสหทบจะต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 50 คน

(2) ด้านคณะกรรมการกลุ่ม

คณะกรรมการคือกลุ่มคนที่สมาชิกเลือกให้มาเป็นตัวแทนดำเนินงานให้กับกลุ่ม ดังนั้นคณะกรรมการทุกคนต้องมีความสามัคคีกัน มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และทุกครั้งจะต้องมีบันทึกการประชุม นอกจากนี้คณะกรรมการกลุ่มในแต่ละชุดจะต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้ดี และรู้เรื่องหลักการ ระเบียบวิธีการรับสมาชิก การรับจ่าย และการเก็บรักษาเงินเป็นอย่างดี เช่น เற்றுญิกของกลุ่มสามารถจัดทำบัญชีและรายงานส่งให้กับชุมชนได้อย่างถูกต้องและสม่ำเสมอ การจัดเก็บเอกสารเป็นไปอย่างถูกต้องและปลอดภัย เป็นต้น

(3) สถานการณ์การเงินของกลุ่ม

กลุ่มจะต้องมีทุนดำเนินงานเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะทุนที่มาจากการสะสมหุ้นของสมาชิก นอกจากนี้กลุ่มจะต้องมีความสามารถในการแสวงหาผล

กำไรเพื่อให้พอเพียงต่อรายจ่ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย โดยเฉพาะค่าบำรุงสวัสดิการต่างๆ ที่ชุมชนจะจัดให้

อย่างไรก็ตามเมื่อชุมชนฯ ไต้หวันวิเคราะห์กลุ่มตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้วพบว่า กลุ่มได้มาตรฐานตามเกณฑ์ กลุ่มเครดิตยูเนียนประเภทสะสมก็จะปรับสภาพเป็น "กลุ่มเครดิตยูเนียนประเภทสมทบ" ซึ่งกลุ่มประเภทนี้จะเริ่มมีสวัสดิการให้แกสมาชิก ซึ่งสวัสดิการดังกล่าวพอจะสรุปได้ดังนี้

(1) สวัสดิการของชุมชนฯ ที่จัดให้กลุ่ม

ชุมชนฯ มีการจัดสวัสดิการเพื่อเป็นการเสริมความมั่นคงให้กับกลุ่ม เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและเป็นหลักประกันความมั่นคงให้กับสมาชิกของกลุ่มประเภทสมทบ ซึ่งสวัสดิการดังกล่าวประกอบไปด้วย สวัสดิการเงินกู้ สวัสดิการเงินสะสม และสวัสดิการความมั่นคง ซึ่งรายละเอียดพอจะสรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สวัสดิการที่ชุมชนฯ จัดให้กับกลุ่มเครดิตยูเนียนประเภทสมทบ

ประเภทสวัสดิการ	วัตถุประสงค์ของการจัดสวัสดิการ	รายละเอียดของสวัสดิการ
1. สวัสดิการเงินกู้ (Loan Protection Program)	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อช่วยป้องกันปัญหาหนี้สูญ 2. เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเงินให้กับกลุ่ม 3. เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงแก่ครอบครัวของสมาชิกผู้กู้ยืมเงิน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. โดยทางชุมชนฯ จะจ่ายชำระหนี้แทนในวงเงินสูงสุด ไม่เกิน 3 แสนบาท รวมดอกเบี้ยค้างชำระไม่เกิน 180 วัน นับตั้งแต่วันชำระครั้งสุดท้ายจนถึงวันที่เสียชีวิตหรือทุพพลภาพอย่างสิ้นเชิง
2. สวัสดิการเงินสะสม (Life Saving Program)	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกสะสมทุนเรือนหุ้นมากขึ้น 2. เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารเงินให้กับกลุ่ม 3. เพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัวของสมาชิกที่เสียชีวิต 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ความคุ้มครองแก่สมาชิกที่เสียชีวิตโดยจ่ายเป็นเงินสะสมจำนวนหนึ่งไม่เกิน 1 แสนบาท ตามเกณฑ์ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1.1 เงินสะสมช่วงอายุ 6 เดือน-54 ปี สมทบให้อีกร้อยละ 100 1.2 เงินสะสมช่วงอายุ 55-59 ปี สมทบให้อีกร้อยละ 75 1.3 เงินสะสมช่วงอายุ 60-64 ปี สมทบให้อีกร้อยละ 50

ประเภทสวัสดิการ	วัตถุประสงค์ของการจัดสวัสดิการ	รายละเอียดของสวัสดิการ
		1.4 เงินสะสมช่วงอายุ 65-69 ปี สมทบให้อีกร้อยละ 25 1.5 เงินสะสมช่วงอายุ 70 ปี ขึ้นไปไม่สมทบให้
		2. การจ่ายค่าสวัสดิการชุมนุมฯ จะคิดจากเงินสะสมทุกสิ้นเดือนในอัตราพันธะ 65 สตางค์/เดือน โดยถือเป็นค่าใช้จ่ายของกลุ่ม ไม่เกี่ยวกับสมาชิก
3.สวัสดิการกองทุนรวม	เพื่อสนับสนุนด้านเงินทุนดำเนินงานให้กับกลุ่มที่มีทุนดำเนินงานน้อยไม่พอเพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก	ชุมนุมฯ จะให้กลุ่มที่มีความต้องการเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินงานกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งจะส่งผลทำให้กลุ่มมีทุนดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการสินเชื่อของสมาชิกได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอ

ที่มา : ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด

จากการได้รับสวัสดิการดังกล่าวจึงทำให้การดำเนินงานของกลุ่มสมทบมีการขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว บางกลุ่มสามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มเพิ่มมากขึ้นจนสามารถจะจัดสรรผลกำไรเป็นกองทุนสวัสดิการภายในกลุ่มได้อีก

(2) สวัสดิการที่จัดขึ้นเองภายในกลุ่ม

จากการสำรวจข้อมูลพบว่า การจัดสวัสดิการขึ้นภายในกลุ่มส่วนใหญ่ต้องการบรรเทาความเดือดร้อนให้กับสมาชิก เช่น สวัสดิการสำหรับผู้ประสบภัยธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งวงเงินที่ให้ความช่วยเหลือนั้นไม่สูงมากนัก ส่วนมากจะไม่เกิน 1,000 บาท/ราย/ครั้ง

3.3.3 กลุ่มเครดิตยูเนียนที่จดทะเบียนเป็นสหกรณ์

กลุ่มเครดิตยูเนียนประเภทสมทบหากสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและ

ผ่านการประเมินจากชุมนุมฯ ซึ่งใช้หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้เป็นตัวประเมินคือ

(1) มีความพร้อมด้านระเบียบข้อบังคับ

กลุ่มต้องมีระเบียบข้อบังคับและสามารถปฏิบัติตามข้อบังคับของสหกรณ์เครดิตยูเนียนทั้งระเบียบว่าด้วยการให้กู้เงิน ระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงิน ระเบียบว่าด้วยการรับและจ่ายเงิน และระเบียบว่าด้วยแผนงานและงบประมาณประจำปี

(2) ด้านการบริหารการเงินและบัญชี

กลุ่มจะต้องมีแผนงานด้านรายรับและรายจ่ายอย่างชัดเจน มีการจัดทำบัญชีถูกต้องและเป็นปัจจุบันเสมอ รวมถึงต้องปิดบัญชีประจำปีเองได้ นอกจากนี้จะต้องมีอัตราเงินให้กู้ต่อทุนเรือนหุ้นร้อยละ 60 ด้านเงินสะสมทุนเรือนหุ้นจะต้องมีการสะสมทุนโดยเฉลี่ย 10 บาท/คน/เดือน

(3) ด้านคณะกรรมการและสมาชิก

คณะกรรมการจะต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างดีเยี่ยม มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างน้อย 3 เดือน/ครั้ง มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม ส่วนสมาชิกต้องมีไม่น้อยกว่า 500 คนภายใน 5 ปี หลังจดทะเบียนแล้ว และสมาชิกใหม่จะต้องได้รับการอบรมตามหลักสูตรของสหกรณ์เครดิตยูเนียนจึงจะสามารถให้บริการได้

(4) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และ ชุมชนใกล้เคียง

กลุ่มเมื่อจดทะเบียนแล้วจะต้องถือหุ้นในชุมชนฯ อย่างน้อย 1 หุ้น และส่งค่าบำรุงชุมชนฯ อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้กลุ่มจะต้องเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนด้วย

เมื่อกลุ่มเครดิตยูเนียนประเภทสมทบได้รับการจดทะเบียนเป็นสหกรณ์เครดิตยูเนียนแล้ว การดำเนินงานภายในสหกรณ์จะทำให้เกิดความมั่นคงมากยิ่งขึ้นและสามารถดำเนินธุรกิจได้มากขึ้น ดังนั้นกลุ่มเครดิตยูเนียนประเภทสหกรณ์หลายกลุ่มจึงสามารถจัดสวัสดิการให้สมาชิกได้มากมายหลายประเภท ซึ่งจากการสำรวจพอจะสรุปประเภทของสวัสดิการที่สมาชิกของกลุ่มได้รับได้ดังนี้คือ

(1) สวัสดิการที่ได้รับจากชุมชนฯ

สวัสดิการที่สหกรณ์เครดิตยูเนียนได้รับจากชุมชนฯ จะมีทั้งหมด 5 ประเภท โดย 3 ประเภทแรกจะเป็นสวัสดิการเดียวกับที่กลุ่มประเภทสมทบได้รับ ส่วนสวัสดิการที่ได้รับเพิ่มเติมขึ้นมามีอีก 2 ประเภทจะประกอบไปด้วย

(1.1) สวัสดิการความมั่นคง (Bonding Program)

เป็นสวัสดิการที่ให้ความคุ้มครองภัยประเภทต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับทรัพย์สินของสหกรณ์ได้ อาทิเช่น การทุจริตของพนักงาน การสูญเสียทรัพย์สินจากการปล้นหรืออัคคีภัย เป็นต้น

(1.2) สวัสดิการกองทุนสมทบ (Cremation Mutual Program)

เป็นสวัสดิการที่ต้องการช่วยเหลือสมาชิกที่เสียชีวิต โดยที่ชุมชนฯ จะเป็นผู้จัดทำกับสมาชิกสหกรณ์ทั่วประเทศที่เต็มใจสมัครเข้าร่วมสวัสดิการนี้ โดยสมาชิกผู้เข้าร่วมจะต้องจ่ายเงินคนละ 300 บาท/ปี เพื่อสมทบเข้ากองทุน และเมื่อเสียชีวิตทายาทจะได้รับเงินในจำนวนเท่ากันทุกอายุในอัตราคนละ 5 บาท/ราย เช่น มีสมาชิกในกองทุน 10,000 ราย ผู้เสียชีวิตจะได้เงิน 50,000 บาท เป็นต้น

(1) สวัสดิการที่สหกรณ์จัดขึ้นเอง

สวัสดิการของกลุ่มเครดิตยูเนียนประเภทสหกรณ์ที่สำคัญจะเป็นสวัสดิการที่สหกรณ์จัดขึ้นมาเอง ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลจากสหกรณ์เครดิตยูเนียนพระหฤทัยเชียงใหม่ จำกัด สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านศรีงามพัฒนา จำกัด และสหกรณ์เครดิตยูเนียนริมออน จำกัด พบว่า สหกรณ์เหล่านี้ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างสวัสดิการแก่สมาชิกเพื่อเป็นหลักประกันทางสังคม โดยการจัดสรรผลกำไรส่วนหนึ่งมาจัดเป็นสวัสดิการเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ได้รับจากชุมชนฯ ซึ่งสวัสดิการดังกล่าวพอจะสรุปได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สวัสดิการภายในที่สหกรณ์เครดิตยูเนียนตัวอย่างจัดให้สมาชิก

ประเภทสวัสดิการ	รายละเอียดของสวัสดิการ
1.สวัสดิการเพื่อรักษาพยาบาล	<p>ให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกที่เจ็บป่วยต้องเข้าโรงพยาบาลหรือสมาชิกคลอดบุตร สหกรณ์จะให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกจำนวนหนึ่งจากการสำรวจพบว่า</p> <ul style="list-style-type: none"> - สหกรณ์ฯ ริมออนไห้ในวงเงิน 500 บาท - สหกรณ์ฯ พระหฤทัยไห้ในวงเงิน 1,000 บาท - สหกรณ์ฯ บ้านศรีงามไห้ไม่เกิน 1,000 บาท
2.สวัสดิการช่วยเหลือผู้สูงอายุ	<p>ให้ความช่วยเหลือสมาชิกที่มีอายุ 70 ปี ขึ้นไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - สหกรณ์ฯ ริมออนจ่ายไห้ในอัตราร้อยละ 2 ของทุนเรือนหุ้น และจ่ายพร้อมกับเงินปันผล - สหกรณ์ฯ พระหฤทัยจ่ายไห้ในอัตราพันละ 5 บาทโดยคิดจากเงินสะสมที่เพิ่มขึ้นในช่วงอายุ 70 ปีขึ้นไป และจ่ายไห้ปีละ 1 ครั้ง
3.สวัสดิการช่วยเหลือทุนการศึกษาบุตรหลานสมาชิก	<p>ให้ความช่วยเหลือครอบครัวสมาชิกที่มีบุตรกำลังศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - สหกรณ์ฯ ริมออนจะไห้ยืมปีละ 2 ทุน ๆ ละ 1,000 บาท และจัดทุนไห้กู้ยืมรถจักรยานไห้นักเรียนปีละ 2 ทุน ๆ ละ 1,000 บาท โดยชำระคืนภายใน 1 ปี และไม่ต้องเสียดอกเบี้ย - สหกรณ์ฯ พระหฤทัยจะจัดสรรผลกำไรในแต่ละปีจัดเป็นทุนการศึกษาโดยระดับประถมศึกษาทุนละไม่เกิน 1,000 บาท ส่วนมัธยมศึกษาทุนละ 1,500 บาท โดยจำนวนทุนขึ้นอยู่กับพิจารณา ของคณะกรรมการสหกรณ์
4.สวัสดิการสำหรับสมาชิกผู้เสียชีวิต	<p>เมื่อสมาชิกเสียชีวิตลงนอกจากจะได้รับสวัสดิการจากชุมนุมฯแล้วสหกรณ์ยังได้จัดสวัสดิการภายในไห้สมาชิกอีก</p> <ul style="list-style-type: none"> - สหกรณ์ฯ ริมออนจ่ายเงินไห้กับครอบครัวผู้เสียชีวิตจากจำนวนสมาชิกคูณด้วย 20 บาท - สหกรณ์ฯพระหฤทัยจะจ่ายช่วยจัดงานศพจำนวน รายละ 1,000 บาท

ประเภทสวัสดิการ	รายละเอียดของสวัสดิการ
5.สวัสดิการอื่น ๆ ที่สหกรณ์จัดขึ้นเพื่อสอดคล้องกับความต้องการหรือปัญหาของสมาชิก	<ul style="list-style-type: none"> - สหกรณ์ฯริมนอนจัดสวัสดิการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากธรรมชาติจากอุทกภัย วัตภัย แผ่นดินไหว ในอัตราร้อยละ 5 ของทุนเรือนหุ้น แต่ไม่เกิน 500 บาท - สหกรณ์ฯพระฤทัย จัดสวัสดิการมงคลสมรสแก่สมาชิกที่สมรสและต้องมีอายุสมาชิก 1 ปี ขึ้นไปโดยหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นสมาชิกจะได้รับ 500 บาท และ 1,000 บาทสำหรับคู่สมรสเป็นสมาชิกทั้งคู่ - สหกรณ์ฯบ้านศรีงาม จัดสวัสดิการช่วยเหลือบุตรสมาชิกที่เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งมึ่มกันบกพร่องโดยจัดทุนการศึกษาให้ทุกปี จ่ายค่าอาหารกลางวันให้ทุกปีและจัดเครื่องนุ่งห่มให้ทุกปี

ที่มา : จากการสำรวจ

3.4 เปรียบเทียบรูปแบบสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์แต่ละประเภท

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่างพอจะสรุปได้ว่า การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตามจะมีการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ส่วนจะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มเป็นสำคัญ กล่าวคือ หากกลุ่มมีปริมาณเงินทุนสูง มีผลการดำเนินงานดี กอปรกับลักษณะการดำเนินงานเหมาะสมก็จะมีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกมาก ซึ่งหากจะเปรียบเทียบรูปแบบการให้สวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์ 3 ประเภท ดังที่กล่าวมาแล้วพบว่า การ

ดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ในรูปแบบเครดิตยูเนียนสามารถจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกได้มากที่สุด และสามารถเสริมสร้างความมั่นคงให้กับสมาชิกได้มากที่สุด (ตารางที่ 4) ในขณะที่การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ในรูปแบบที่เหลือ แม้ว่าจะมีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกเช่นกันแต่จะเป็นสวัสดิการภายในคือ อาศัยผลกำไรจากการดำเนินงานของกลุ่มมาจัดสวัสดิการ ซึ่งหากผลกำไรมากกลุ่มก็จะสามารถจัดสวัสดิการให้มาก ในทางตรงกันข้ามหากกลุ่มมีผลกำไรน้อยหรือไม่มีผลกำไรเลย กลุ่มก็ไม่สามารถจะจัดสวัสดิการให้สมาชิกได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความไม่แน่นอน

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบรูปแบบสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์แต่ละประเภท

รูปแบบสวัสดิการ	กลุ่มเครดิตยูเนียน	กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต	ธนาคาร หมู่บ้าน
1. สวัสดิการภายนอก			
1.1 สวัสดิการเงินกู้	มีการชำระหนี้แทนสมาชิกหากเสียชีวิตภายในวงเงิน 3 แสนบาท โดยชุมชนฯ	ไม่มี	ไม่มี
1.2 สวัสดิการเงินสะสม	มีการจ่ายเงินสมทบให้กับสมาชิกตามทุนเรือนหุ้นแต่ไม่เกิน 1 แสนบาท หากสมาชิกเสียชีวิต	ไม่มี	ไม่มี
1.3 สวัสดิการกองทุนร่วม	มีการสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้กับกลุ่มที่มีทุนดำเนินงานต่ำ	ไม่มี	ไม่มี
1.4 สวัสดิการความมั่นคง	มีการจ่ายทดแทนค่าเสียหายกรณีพนักงานทุจริตหรือถูกโจรกรรมหรือเกิดความเสียหายในลักษณะอื่นๆ	ไม่มี	ไม่มี
2. สวัสดิการภายใน	มีการจัดสวัสดิการภายใน เช่น สวัสดิการรักษาพยาบาลซึ่งบางแห่งวงเงินสูงมาก สวัสดิการผู้สูงอายุ และสวัสดิการอื่นๆ อีกมาก	มีการจัดสวัสดิการภายในคือ 1. มีสวัสดิการรักษาพยาบาล 2. มีการตั้งกองทุนป้องกันความเสี่ยงกรณีสมาชิกเสียชีวิต จะมีการชำระหนี้แทนร้อยละ 30 หนึ่งการจัดสวัสดิการดังกล่าวมีเฉพาะบางกลุ่มเท่านั้น	คล้ายกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

อนึ่งการที่กลุ่มเครดิตยูเนียนสามารถจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกได้มากและเป็นสวัสดิการที่สร้างความมั่นคงให้กับสมาชิกมากนั้น เนื่องจากมีปัจจัยเกื้อหนุนดังนี้คือ

1. การดำเนินงานของกลุ่มเครดิตยูเนียนมีระบบเครือข่ายทั้งในประเทศซึ่งมีขุมนุมนสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด เป็นแกนกลางและมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มเครดิตยูเนียนสากลซึ่งมีสมาชิกทั่วโลก การดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายดังกล่าวทำให้เกิดความร่วมมือกันในการจัดสวัสดิการให้กับกลุ่มเครดิตยูเนียนในรูปแบบที่เหมือนกัน เป้าหมายสำคัญก็คือเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มและสร้างความมั่นคงให้กับสมาชิก โดยที่กลุ่มจ่ายค่าสวัสดิการไม่มากนัก ในขณะที่การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ประเภทอื่นพบว่า ไม่มีการสร้างเครือข่ายในลักษณะดังกล่าว ยกเว้นธนาคารหมู่บ้านในเขตจังหวัดพะเยา แต่เป็นเครือข่ายระดับจังหวัดเท่านั้น

2. ปริมาณเงินทุนดำเนินงานมีสูงเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มออมทรัพย์ประเภทอื่น ทำให้มีปริมาณธุรกิจสูง ซึ่งจากการสำรวจพบว่าการดำเนินงานของกลุ่มเครดิตยูเนียนในลักษณะเครือข่ายเพื่อร่วมสร้างสวัสดิการแล้ว ยังมีการใช้เครือข่ายดังกล่าวโอนเงินทุนส่วนเกินของกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง ทำให้ปริมาณเงินทุนดำเนินงานไม่ได้มาจากการสะสมทุนของสมาชิกเพียงอย่างเดียวเหมือนกับกลุ่มออมทรัพย์ประเภทอื่น และจากการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มีปริมาณเงินทุนเรือนหุ้นในอัตราที่ใกล้เคียงกัน แต่ผลการดำเนินงานกลับมีความแตกต่างกันมาก ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มออมทรัพย์ประเภทอื่นมีทุนดำเนินงานจากการสะสมทุนของสมาชิกเพียงอย่างเดียว ใน

ขณะที่ความต้องการเงินทุนของสมาชิกมีสูงทำให้เงินทุนที่มีอยู่ไม่พอต่อความต้องการ และบางแห่งให้วงเงินกู้สูงสุดเพียง 2,000 บาท/ราย ซึ่งไม่พอเพียงต่อการนำไปลงทุน

4. สรุป

ที่กล่าวมาทั้งหมดต้องการชี้ให้เห็นว่า การจัดสวัสดิการความมั่นคงให้กับชีวิตโดยอาศัยองค์กรการเงินชุมชนหรือกลุ่มออมทรัพย์ที่มีการจัดตั้งกันมากมายในหลายชุมชนสามารถจะทำได้ เพียงแต่การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ควรอยู่ในรูปแบบที่เหมาะสมและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งในปัจจุบันการดำเนินงานขององค์กรดังกล่าวก็ยังคงมีลักษณะเดิมคือ มีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ทั้งจากภาครัฐและเอกชน โดยพยายามใช้รูปแบบที่ตนเองคิดค้นมา ซึ่งบางรูปแบบทำให้คนในชุมชนเสียโอกาสอย่างมาก ดังนั้นหากรัฐเห็นความสำคัญของการจัดสวัสดิการชุมชนอย่างแท้จริงควรหันมาสนับสนุนและส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์หรือองค์กรการเงินชุมชนที่เหมาะสมดีกว่าการคิดหาโครงการใหม่ๆ ซึ่งบางโครงการแทนที่จะทำให้องค์กรชุมชนเข้มแข็งกับเป็นการไปแข่งขันและอาจจะทำลายองค์กรเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านซึ่งน่าจะส่งเสริมให้กลุ่มออมทรัพย์ที่มีอยู่ทุกชุมชนพัฒนาตนเองไปสู่รูปแบบที่เหมาะสม สามารถสร้างสวัสดิการด้วยตนเองโดยรัฐให้การสนับสนุนงบประมาณในด้านการพัฒนาบุคลากรของกลุ่ม ผลที่ได้รับรัฐจะประหยัดงบประมาณเป็นจำนวนมากและคนในชุมชนจะเกิดความเชื่อมั่นว่าเขาสามารถสร้างความมั่นคงให้ตนเองและเพื่อนบ้านได้ และสุดท้ายการพัฒนาเศรษฐกิจก็จะบรรลุเป้าหมายตามที่รัฐตั้งไว้

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมสหกรณ์. 2521. ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ใน
ชุมชน. กรุงเทพฯ : กรม. (อัครา).

ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป. คู่มือการจัดตั้งการส่งเสริมสหกรณ์
เครดิตยูเนียน. กรุงเทพฯ : ชุมนุม.

เสน่ห์ จามริก. 2543. เศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์. [ม.ป.ท. : ม.ป.พ.]. (อัครา)

อมร โภชนสมบูรณ์. 2542. "สรุปการบรรยายของ ดร.ประทีป วีระพัฒนนิรันดร์ เรื่อง การฟื้นฟูเศรษฐกิจ
สังคมและสิ่งแวดล้อมชุมชน ณ มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย," วิชาการปริทัศน์ . 7, 1 : 7-9.

อภิชัย พันธเสน. 2543. "เศรษฐกิจพอเพียง," วารสาร ธ.ก.ส. (เม.ย.-ก.ค.).

อารีย์ เชื้อเมืองพาน. 2543. "บทบาทของสถาบันการเงินชุมชนต่อการพัฒนาชนบท," วารสาร ธ.ก.ส.
(ธ.ค.-มี.ค.).

อารีย์ เชื้อเมืองพาน และชเนต ศรีวิชัยล้ำพันธ์. 2544. "การพัฒนากลุ่มสะสมทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
ชุมชนในเขตภาคเหนือตอนบน," วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 4, 3 : 58-79.

